

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕНДРОФЛОРИ МІСЬКОГО САДУ ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА м. ХАРКОВА

Журавльова І.М., Тур М.Б.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків

Міський сад імені Т.Г. Шевченка – ботанічна пам'ятка природи у центрі м. Харкова, є одним з найстаріших у місті. Історія міського саду імені Тараса Шевченка починається у 1880-х роках, коли територія була придбана для створення парку. Саме Товариство любителів садівництва й дереворобства ініціювало його створення. Сад був розроблений за проектом відомого ландшафтного архітектора, професора Олександра Білоноженка. Цей проект передбачав створення алей, водойм, а також висадження різноманітних дерев і кущів. У 2000-х роках були проведені значні реконструкційні роботи у парку, спрямовані на відновлення історичного ландшафту, модернізацію інфраструктури та створення комфортних умов для відвідувачів. Сьогодні міський сад імені Тараса Шевченка залишається одним з найпопулярніших міських парків у Харкові. Він служить місцем відпочинку для мешканців міста, місцем проведення культурних та спортивних заходів, а також об'єктом культурної спадщини.

Метою роботи було проведення інвентаризації дендрофлори Міського саду імені Т.Г. Шевченка м. Харкова, виявлення її таксономічної структури. Об'єктом досліджень була дендрофлора Міського саду імені Т.Г. Шевченка м. Харкова.

Предмет досліджень – дендрофлора, біоекологічні особливості дерев та чагарників, що застосовані для озеленення саду. Дослідження проводилися шляхом безпосередніх обстежень і досліджень об'єктів маршрутно-експедиційним методом. Під час інвентаризації дендрофлори в саду, проводився їх облік та визначення. Для ідентифікації видів, використовувалися сучасні довідники та визначники. [1,2,3,4]

У ході дослідження було встановлено 48 видів деревно-чагарникових рослин, що складають 35 родів, 16 родин та 3 відділи. До відділу Гінкгоподібні належить 1 вид: гінкго дволопатеве (*Ginkgo biloba* L.) – 1 екз.; До відділу Хвойні належить 10 видів: біота східна (*Platycladus orientalis* L.) – 26 екз.; сосна гірська (*Pinus mugo* L.) – 8 екз.; сосна кримська (*Pinus nigra* subsp. *pallasiana* (Lamb.) Holmboe) – 2 екз.; сосна чорна (*Pinus nigra* L.) – 3 екз.; туя західна (*Thuja occidentalis* L.) – 26 екз.; ялівець звичайний (*Juniperus communis* L.) – 12 екз.; ялівець козацький (*Juniperus sabina* L.) – 35 екз.; ялина звичайна (*Picea abies* L.) – 25 екз.; ялина колюча (*Picea pungens* Engelm.) – 42 екз.; ялиця субальпійська (*Abies lasiocarpa* (Hook.) Nutt.) – 1 екз.; До відділу Покритонасінні належить 36 видів: бірючина звичайна (*Ligustrum vulgare* L.) – 7 екз.; бузина чорна (*Sambucus nigra* L.) – 3 екз.; бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.) – 12 екз.; береза повисла (*Betula pendula* L.) – 52 екз.; в'яз шорсткий (*Ulmus laevis* L.) – 20 екз.; верба біла (*Salix alba* L.) – 8 екз.; гірकोкаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.) – 126 екз.; гледичія

триколючкова (*Gledithia triacanthos* L.) – 1 екз.; горобина звичайна (*Sorbus aucuparia* L.) – 14 екз.; горобина скандинавська (*Sorbus scandica* L.) – 4 екз.; глід звичайний (*Crataegus laevigata* L.) – 2 екз.; граб звичайний (*Carpinus betulus* L.) – 27 екз.; дерен білий (*Cornus alba* L.) – 134 екз.; дерен криваво-червоний (*Cornus sanguinea* L.) – 3 екз.; дуб звичайний (*Quercus robur* L.) – 37 екз.; дуб червоний (*Quercus rubra* L.) – 8 екз.; калина звичайна (*Viburnum opulus* L.) – 3 екз.; клен гостролистий (*Acer platanoides* L.) – 329 екз.; клен гостролистий форма Шведлера (*Acer platanoides* "Schwedleri") – 6 екз.; клен татарський (*Acer tataricum* L.) – 2 екз.; клен сріблястий (*Acer saccharinum* L.) – 28 екз.; катальпа бігніонієвидна (*Catalpa bignonioides* Walt.) – 12 екз.; липа серцелиста (*Tilia cordata* L.) – 56 екз.; липа європейська (*Tilia europaea* L.) – 81 екз.; липа широколиста (*Tilia platyphyllos* Scop.) – 48 екз.; магнолія Суланжа (*Magnolia soulangeana* Soul.-Bod.) – 8 екз.; платан західний (*Platan occidentalis* L.) – 12 екз.; робінія псевдоакація (*Robinia pseudoacacia* L.) – 10 екз.; садовий жасмин вінцевий (*Philadelphus coronalis* L.) – 17 екз.; слива декоративна (*Prunus cerasifera* L.) – 12 екз.; спірея Вангутта (*Spiraea x vanhouttei*) – 8 екз.; сумах оленерогий (*Rhus typhina* L.) – 24 екз.; тополя Болле (*Populus alba* L.) – 2 екз.; черемха звичайна (*Padus avium* L.) – 3 екз.; шипшина собача (*Rosa canina* L.) – 5 екз.; яблуня Недзвецького (*Malus niedzwetzkyana* Dieck ex Koehne) – 8 екз.; ясен звичайний (*Fraxinus excelsior* L.) – 62 екз.

В процесі дослідження було встановлено, що дендрофлора Міського саду імені Т.Г. Шевченка м. Харкова складає 48 видів, 35 родів, 16 родин та 3 відділи. До відділу Гінкгоподібні належить 1 вид, до відділу Хвойні належать 10 видів, до відділу Покритонасінні належить 37 видів дендрофлори саду. Екземпляри виду дуб звичайний (*Quercus robur* L.), що зростають з часів заснування саду мають історичне та культурне значення, як живі свідки історії міста Харкова. На даний час досліджена не вся територія саду, для встановлення повного видового складу, кількості екземплярів та проведення таксономічного аналізу дослідження потребує доопрацювань в майбутньому.

Список літератури

1. Волкова Р.Є., Леонтєв Д.В. Сучасне систематичне положення покритонасінних рослин флори України: довідник. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. 45 с.
2. Гончаренко Я.В., Гринченко Т.О., Левашова В.М. Ботаніка. Анатомія і морфологія рослин. Польова практика. (начально-методичний посібник для студентів природничого факультету): навч.посіб. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2015. 128 с.
3. Онлайн-флора всіх відомих рослин URL: <http://www.worldfloraonline.org/> (дата звернення 21.06.2023)
4. Солоненко А.М., Яровий С.О. Методичні рекомендації до лабораторно-практичних занять з курсу «Методи ботанічних досліджень»: навч.посіб. Мелітополь: МДПУ імені Б. Хмельницького, 2012. 48 с.